

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
КАФЕДРА ІСТОРІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова
28 « » серпня _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Ступінь бакалавра

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

032 Історія та археологія

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: кандидат історичних наук, старший викладач Кузовков В.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол № 1 від «26» вересня 2020 р.

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)

«26» вересня 2020 р.

Анотація

Курс «Історичне краєзнавство» є невід'ємною складовою підготовки бакалавра історичних спеціальностей. Курс викладається і на факультеті психології та педагогіки Миколаївського Національного університету імені В.А. Сухомлинського на спеціальностях: 032 Історія та археологія. Курс «Історичне краєзнавство» складається з 4-х кредитів (120 годин) ECTS і присвячений як теоретичним проблемам історичного краєзнавства, так і проблемам регіональної історії, зокрема історії Миколаївщини.

Під час викладання курсу студенти знайомляться з такими науковими проблемами, як основний понятійний апарат (поняття «краєзнавство» та «історичне краєзнавство»); розвиток історичного краєзнавства в Україні; писемні джерела з історичного краєзнавства; наукові дисципліни (топоніміка, антропоніміка, джерелознавство, історіографія, архівознавство, музеєзнавство), пов'язані з історичним краєзнавством; давня історія Миколаївщини; середньовічна історія Миколаївщини; Миколаївщина у Новий час; історія Миколаївщини у новітній час; Миколаївщина і сучасність тощо.

Ключові слова: історія, середні віки, історичне краєзнавство, культура, цивілізація, духовність, релігія, держава, соціально-економічні та політичні відносини, Київська Русь, давнина, новий час, новітній час, історія Миколаєва, Степове Побужжя, Південне Побужжя, історія Миколаївщини.

Annotation

The course "Historical Local lore " is an integral part of the bachelor's degree in historical specialties. The course is taught at the Faculty of Psychology and Pedagogy of Mykolaiv National University named after V.A. Sukhomlinsky on specialties: 032 History and archeology. The course "Historical local lore" consists of 4 credits (120 hours) of ECTS and is devoted both to theoretical problems of historical local lore, and to problems of regional history, in particular history of Mykolaev's region.

During the teaching of the course students get acquainted with such scientific problems as the basic conceptual apparatus (the concept of "local lore" and "historical local lore"); development of historical local lore in Ukraine; written sources on historical local lore; scientific disciplines (toponymy, anthroponymy, source studies, historiography, archival studies, museum studies) related to historical local lore; ancient history of Mykolayiv region; medieval history of Mykolayiv region; Mykolayiv region in modern times; history of Mykolayiv region in modern times; Mykolayiv region and modernity, etc.

Keywords: history, Middle Ages, historical local lore, culture, civilization, spirituality, religion, state, socio-economic and political relations, Kievan Rus, antiquity, modern times, modern times, history of Mykolayiv, Steppe Pobuzhye, Southern Pobuzhye, history of Mykolayiv region

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни (<i>денна форма навчання</i>)
Кількість кредитів – 4,0	<i>Галузь знань</i> 03 Гуманітарні науки	<u>Нормативна</u>
	Спеціальність 032 Історія та археологія	<i>Рік підготовки</i>
		4-й
7-й		
Загальна кількість годин – 120	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i> 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 52		<i>Семінарські</i> 24 год.
		<i>Консультації</i> 0 год.
		<i>Самостійна робота</i> 80 год.
		Вид контролю: <u>залік</u>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 120:

40 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота(30%/70%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу полягає в тому, щоб досягти майбутнім фахівцем глибокого усвідомлення значущості краєзнавчих знань в житті людини; ознайомити студентів з етапами розвитку зарубіжного та вітчизняного краєзнавства, принципами класифікації краєзнавчих джерел, методикою їх розшуку та використання в дослідницькій та викладацькій роботі. Вирішення цих завдань є необхідною передумовою успішного засвоєння інших історичних дисциплін, пізнання історичних явищ, процесів, які належать до різних етапів історії.

Завдання:

- засвоєння студентами понятійно-категоріального апарату історичного краєзнавства
- вивчення історіографії, принципів класифікації краєзнавчих джерел та методики їх розшуку та використання в навчальній та виховній роботі.
- Засвоїти теоретичні знання в процесі вивчення курсу з набуттям практичних навичок збирання, вивчення та використання різноманітних краєзнавчих джерел.

Передумови для вивчення дисципліни:

Навчальна дисципліна складається з 4-х кредитів. Курси «Історія стародавнього світу», «Історія середніх віків», «Нова історія країн Європи і Америки» та «Історія України».

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН-2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН-5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН-6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН-7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН-8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

ПРН-9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН-10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН-11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

ПРН-12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН-13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН-14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями:**

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що

передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-10. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК-1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

ФК-2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

ФК-3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

ФК-4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

ФК-5. Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

ФК-6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

ФК-7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

ФК-8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ФК-9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

ФК-10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

ФК-11. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.

ФК-12. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археологічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.

Тема 2. Ономастика та писемні джерела.

Тема 3. Архіви й музеї в історичному краєзнавстві. Історичне краєзнавство в навчальних закладах.

Тема 4. Давня історія Миколаївщини.

Тема 5. Середньовічна історія Миколаївщина.

Тема 6. Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії.

Тема 7. Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст.

Тема 8. Миколаївщина у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 9. Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.

Тема 10. Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.

Тема 11. Миколаївська область у складі Незалежної України.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кредит 1. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.

Тема 1. Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.

Тема 2. Ономастика і писемні джерела в історичному краєзнавстві. історичного краєзнавства.

Тема 3. Архіви і музеї в історичному краєзнавстві. Історичне краєзнавство в навчальних закладах.

Кредит 2. Давня та середньовічна історія Миколаївщини

Тема 4. Давня історія Миколаївщини.

Тема 5. Середньовічна історія Миколаївщина.

Кредит 3. Історія Миколаївщини у Новий час.

Тема 6. Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії.

Тема 7. Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст..

Тема 8. Миколаївщина у другій половині XIX – на початку XX ст..

Кредит 4. Миколаївщина у новітній час.

Тема 9. Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.

Тема 10. Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.

Тема 11. Миколаївська область у складі Незалежної України.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин (денна)			
	усьог о	аудиторні заняття		самостійна робота
		лекції	семінари	
<i>Кредит 1. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.</i>				
Тема 1. Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.	10	2	2	6
Тема 2. Ономастика та писемні джерела.	10	2	2	6
Тема 3. Архіви й музеї в історичному краєзнавстві. Історичне краєзнавство в навчальних закладах.	10		2	8
Разом:	30	4	6	20
<i>Кредит 2. Давня та середньовічна історія Миколаївщини</i>				
Тема 4. Давня історія Миколаївщини	15	2	4	9
Тема 5. Середньовічна історія Миколаївщина	15	2	2	11
Разом:	30	4	6	20
<i>Кредит 3. Історія Миколаївщини у Новий час.</i>				
Тема 6. Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії.	10	2	2	6
Тема 7. Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст.	10	2	2	6
Тема 8. Миколаївщина у другій половині XIX – на початку XX ст..	10		2	8
Разом	30	4	6	20
<i>Кредит 4. Миколаївщина у новітній час.</i>				
Тема 9. Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.	10	2	2	6
Тема 10. Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.	10	2	2	6
Тема 11. Миколаївська область у складі Незалежної України.	10		2	8
Разом	30	4	6	20
Разом за увесь курс	120	16	24	80

4. Теми лекційних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.</i>	
1	Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.	2
2	Ономастика та писемні джерела історичного краєзнавства.	2
	<i>Кредит 2. Давня та середньовічна історія Миколаївщини</i>	
4	Давня історія Миколаївщини	2

5	Середньовічна історія Миколаївщина	2
	<i>Кредит 3. Історія Миколаївщини у Новий час.</i>	
6	Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії..	2
7	Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст..	2
	<i>Кредит 4. Миколаївщина у новітній час.</i>	
9	Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.	2
10	Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.	2
	Всього	16

5. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.	2
2	Ономастика та писемні джерела історичного краєзнавства.	2
3	Архіви та музеї в історичному краєзнавстві	2
4	Давня історія Миколаївщини	4
5	Середньовічна історія Миколаївщина	2
6	Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії..	2
7	Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст..	2
8	Миколаївщина у другій половині XIX – на початку XX ст..	2
9	Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.	2
10	Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.	2
11	Миколаївська область у складі Незалежної України.	2
	Всього	24

5. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.</i>	
1	Вступ до історичного краєзнавства. Становлення та розвиток історичного краєзнавства в Україні.	6
2	Ономастика та писемні джерела в історичному краєзнавстві.	6
3	Архіви та музеї в історичному краєзнавстві	8
	<i>Кредит 2. Давня та середньовічна історія Миколаївщини</i>	
4	Давня історія Миколаївщини	9
5	Середньовічна історія Миколаївщина	11
	<i>Кредит 3. Історія Миколаївщини у Новий час.</i>	
6	Козацька доба на теренах Миколаївщини. Входження регіону до складу Російської імперії.	6
7	Історичний розвиток Миколаївщини у першій половині XIX ст.	6
8	Миколаївщина у другій половині XIX – на початку XX ст..	8
	<i>Кредит 4. Миколаївщина у новітній час.</i>	
9	Миколаївщина у 1918 – 1945 рр.	6

10	Миколаївська область у 1945 – 1991 рр.	6
11	Миколаївська область у складі Незалежної України.	8
	Разом	80

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Зв'язок історичного краєзнавства з іншими науковими дисциплінами.
2. Розвиток історичного краєзнавства в Україні до початку ХХ ст..
3. Історичне краєзнавство в Україні у ХХ – ХХІ ст.
4. Писемні джерела з історичного краєзнавства.
5. Ономастика і історичне краєзнавство.
6. Мова, як джерело з історичного краєзнавства.
7. Топоніміка та історичне краєзнавство.
8. Антропоніміка та історичне краєзнавство.
9. Археологія в історичному краєзнавстві.
10. Етнографія в історичному краєзнавстві.
11. Архівознавство, як наукова дисципліна.
12. Архіви, як джерело з історії вивчення рідного краю.
13. Архівний фонд та праця в архіві.
14. Музеєзнавство та музейна справа: мета, завдання та етапи формування.
15. Історія розвитку музеїв в теренах України.
16. Кам'яна доба у Миколаївщині.
17. Енеоліт Миколаївщини.
18. Доба бронзи. Городище Дикий Сад.
19. Кіммерійці на теренах Миколаївщини.
20. Скіфи на теренах Миколаївщини.
21. Грецькі міста-колонії. Ольвія.
22. Римська доба на теренах Миколаївщини. .
23. Доба сарматів на теренах Миколаївщини..
24. Черняхівська культура на теренах Миколаївщини.
25. Доба Великого переселення народів (4-7 ст.) на теренах Миколаївщини.
26. Хозарська доба на теренах Миколаївщини..
27. Угри на теренах Миколаївщини..
28. Печеніги на теренах Миколаївщини..
29. Половці на теренах Миколаївщини..
30. Стародавні слов'яни на теренах Миколаївщини..
31. Русь на теренах Південного Побужжя.
32. Монгольське нашествя. Наш край у складі Орди.
33. Литовська доба на теренах Миколаївщини..
34. Італійська присутність у нашому регіоні.
35. Козацтво на теренах Миколаївщини у Ранній Новий час.
36. Особливості господарського життя козаків. Ханські слободи.
37. Миколаївщина у першій половині 18 ст.
38. Миколаївщина і російсько-турецькі війни 18 ст.
39. Адміністративні зміни у Миколаївщині у другій половині 18 ст.
40. Колонізація Миколаївщини. Склад населення наприкінці 18 ст.

41. Заснування і розвиток Миколаєва на межі 18 -19 ст.
42. Адміністративно-територіальні зміни у першій половині 19 ст.
43. Колонізаційні заходи, соціальний склад населення Миколаївщини у першій половині 19 ст.
44. Національний склад населення Миколаївщини у першій половині 19 ст.
45. Село й розвиток сільського господарства Миколаївщини у першій половині 19 ст..
46. Місто. Розвиток промисловості Миколаївщини у першій половині 19 ст.
47. Миколаївщина й наполеонівські війни.
48. Декабристський рух й Миколаївщина.
49. Селянсько-козацькі заворушення Миколаївщини у першій половині 19 ст.
50. Освіта й наука Миколаївщини у першій половині 19 ст.
51. Культура й мистецтва Миколаївщини у першій половині 19 ст.
52. Миколаївщина й Східна війна.
53. Звільнення селянства й розвиток села Миколаївщини у другій половині 19 ст.
54. Промисловість й торгівля Миколаївщини у другій половині 19 ст.
55. Суспільно-політичне життя у другій половині 19 ст. (сілянський й робітничий рухи, соціал-демократичні організації, національний рух).
56. Миколаївщина й Перша світова війна.
57. Розвиток освіти Миколаївщини у другій половині 19 ст.
58. Наука й література Миколаївщини у другій половині 19 ст.
59. Мистецтво й культура Миколаївщини у другій половині 19 ст.
60. Національно-демократична революція на Миколаївщині 1917 – 1920 рр.
61. Встановлення радянської влади у Миколаївщині.
62. Голод 1921 – 1923 рр. у Миколаївщині.
63. Миколаївщина у добу НЕП.
64. Коренізація у Миколаївщині.
65. Індустріалізація й колективізація. Голод 1932 -33 рр. у Миколаївщині
66. Політичні репресії 1920 – 1930-х років. у Миколаївщині
67. Культурне життя у 1920 – 1930-х рр. у Миколаївщині
68. Миколаївщина у Другій світовій війні (1939 - 1941).
69. Німецько-румунський окупаційний режим у Миколаївщині
70. Рух опору у Миколаївщині у роки Другої світової війни.
71. Звільнення Миколаївщини у 1944 р.
72. Миколаївщина у часи повоєнної відбудови.
73. Голод 1946 – 1947 рр. у Миколаївщині
74. Миколаївщина у 1960 – першій половині 1980 рр.
75. Культура у 50 -80 рр. ХХ ст. у Миколаївщині
76. Доба перебудови на Миколаївщині.
77. Становлення органів влади у добу Незалежності у Миколаївщині
78. Суспільно-політичне життя Миколаївщини у роки незалежності.
79. Економічний розвиток нашого краю у добу незалежності.

7. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Враховується:

1. рівень осмислення навчального матеріалу;
2. рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
3. повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. використання додаткової літератури;
5. порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Відмінно: - Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.

Дуже добре: - Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

Добре: - Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації.

Задовільно: Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

Достатньо: - Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

Незадовільно: - Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти,

дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Види самостійної роботи:

Контроль самостійної роботи студентів здійснюється як під час аудиторних занять (на семінарах заняттях), так і у позааудиторний час, визначений викладачем. Контроль самостійної роботи передбачає:

- визначення ступеня засвоєння матеріалу;
- визначення якості виконання індивідуальних і творчих колективних завдань;
- відвідування консультацій викладача;
- своєчасне виконання і здача поточних завдань;
- оцінку знань, здобутих у результаті самостійної навчальної роботи.

Творче завдання (хронологічні та синхронізаційні таблиці,) – **1-10 балів**

Глосарій (словники термінів) – **1-15 балів**

Контурні карти – **1-10 балів**

Індивідуальне завдання (розкриття проблемних питань у письмовому вигляді) – **1-10 балів**

Реферат (письмова наукова робота) – **1-15 балів**

Контрольна робота (розкриття основних питань у письмовому вигляді) – **1-15 балів**

Мультимедійна презентація – **1-15 балів.**

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- повнота розкриття питання завдання с/р;
- цілісність, систематичність, логічна послідовність викладення матеріалу с/р;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння та формулювати висновки;
- акуратність оформлення самостійної роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою (історичних карт, таблиць, схем тощо).

Примітка. Шкала оцінювання репрезентована в 10-ти та 5-ти бальній системах в залежності від максимальної суми балів за вид роботи в кожному кредиті.

15/10 балів - робота студентом виконана в повному обсязі, високий понятійний рівень; глибина, широта, повнота питання, що висвітлюється; осмисленість і усвідомленість затверджених положень теми, яка розкривається студентом; логічність та послідовність під час відповіді; доведення та аналіз теорій, концепцій, вчень, які вивчалися; самостійність мислення; впевненість в правоті своїх суджень; вміння виділяти головне; вміння встановлювати між предметні та внутрішньопредметні зв'язки; вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми; стилістично грамотна мова, робота виконана майже на 90-100% від загального обсягу

10/5 балів – робота студентом виконана в повному обсязі, високий понятійний рівень; глибина, широта, повнота питання, що висвітлюється; осмисленість і усвідомленість затверджених положень теми, яка розкривається студентом; логічність та послідовність під час відповіді; доведення та аналіз теорій, концепцій, вчень, які вивчалися; самостійність мислення; впевненість в правоті своїх суджень; вміння виділяти головне; вміння встановлювати між предметні та внутрішньопредметні зв'язки; вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми; стилістично грамотна мова, допускаються незначні помилки, робота виконана майже на 80-89% від загального обсягу.

5/3 балів - робота студентом виконана не в повному обсязі, але доведено та проаналізовано теорії, концепції, вчення, які вивчалися; самостійність мислення; впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, обсяг виконаних завдань становить від 50% до 59% від загального обсягу.

3/2 балів - робота студентом виконана не в повному обсязі, не описані явища, не виявлено розуміння основних положень завдання. Тема не розкрита, актуальність не доведена, не виділені головні завдання; не зроблені висновки, не показана перспектива розвитку ідеї або проблеми; стилістично неграмотна мова.

2/1 балів - студент не описує явища, не виявляє знання і розуміння основних положень завдання. Тема не розкрита, актуальність не доведена, не виділені головні завдання; не зроблені висновки, не показана перспектива розвитку ідеї або проблеми; стилістично неграмотна мова. Кількість балів у кінці I семестру повинна складати: від 250 до 500 балів (за 5 кредитів) та у кінці II семестру від 150 до 300 балів, тобто сума балів за виконання усіх завдань. Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 кредитів.

Поточне оцінювання та самостійна робота I семестр											Накопичувальні бали/сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	400//100
30	40	30	50	50	30	40	30	30	30	40	

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:

- а) поточний контроль за роботою та рівнем знань та вмій через усне та письмове опитування;
- б) письмові контрольні та самостійні роботи;
- в) тестові завдання;
- г) співбесіди на консультаціях;
- д) екзамен.

10. Методи навчання

Дисципліна передбачає використання традиційних, активних та інтерактивних методів навчання (дебати, мозковий штурм, лекції з використанням інтерактиву, методи оцінювання і самооцінювання, планування та інші).

пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. Застосовується для передачі великого масиву інформації.

репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях.

метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб рішення поставленого завдання. Студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку.

частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на семінарах і колоквиумах.

дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру. Ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільше повно.

Широко використовуються методи відео й комп'ютерної комунікації.

Методи: Історико-археологічний пошук, порівняльний, морфологічний аналіз, метод історичної систематизації та типології. Принципи історизму та об'єктивності, комплексний підхід до вивчення археологічних та історичних джерел. Крім лекційних занять, планується проведення семінарів. На семінарські заняття винесені найсуттєвіші теми кожного з розділів. При підготовці до семінарських занять студентам рекомендується план заняття та список рекомендованої літератури. До всіх семінарських занять (за бажанням студентів) проводяться групові чи індивідуальні консультації.

Форма підсумкового контролю. Вивчення курсу завершується заліком. Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання студентами будь-яких навчальних завдань, під час роботи над якими студенти демонструють власне історичне мислення: розгорнуті і стислі усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи в дискусіях тощо.

При цьому враховується:

- розуміння студентами взаємозв'язків між історичними подіями міжнародного життя, уміння порівнювати, пояснювати, аналізувати та критично оцінювати історичні факти;
- самостійність мислення;
- правильність і достатність добору історичних фактів для розв'язування поставлених викладачем завдань;
- чіткість і завершеність викладу, мовна грамотність.

11. Рекомендована література

Базова

1. Алешин В.Э. Кухар-Онышко Н.А., Яровой В.А. Николаев: архитектурно-исторический очерк.- К., 1988.
2. Ашурков В.Н., Кацюба Д.В., Матюшин Г.Н. Историческое краеведение.- М., 1980.
3. Государственный архив Николаевской области. Путеводитель.- К., 1985.
4. Гревс И.М., История и краеведение // Отечество. Вып. 2.- М., 1991.
5. Історичне краєзнавство в Українській РСР.- К., 1989.
6. Макарчук С.А. Писемні джерела з історії України.- Львів, 1999.
7. Методические рекомендации по организации и проведению краеведческой работы в школе. В 3-х вып.- Николаев, 1991.
8. Миколаївщина: літопис історичних подій.- Миколаїв, 2002.
9. Павлик І.С., Тригуб П.М., Білюк О.В. Історія Миколаївщини. Навчальний посібник для учнів 7-11 класів загальноосвітніх шкіл.- Миколаїв, 1998.
10. Погорелова А. Музейна справа: орієнтири розвитку // Українська культура.- 1996.- № 2.
11. Струнка М.Л. Організація пошукової роботи з етнографії у шкільних краєзнавчих музеях.- К., 1989.
12. Тригуб П.Н. Развитие краеведческих исследований на Николаевщине // Методические рекомендации по организации и проведению краеведческой работы в школе. Вып. 1.- Николаев, 1991.- С. 8-20.
13. Тронько П.П. Краєзнавство у відродженні духовності та культури.- К., 1994.
14. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник.- К., 1994.
15. Українське народознавство: Навч. посібник / За ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчіва.- Львів, 1999.
16. Хлопинська Л.Д. Дворец-музей на Адмиральской.- Николаев, 2004.
17. Шкварець В.П. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого.- Миколаїв, 2004.
18. Школьные музеи, задачи и опыт их работы // Методические рекомендации по организации и проведению краеведческой работы в школе. Вып. 1.- Николаев, 1991.- С. 20-53.
19. Эрхардт Ф. Архивы и обучение в школе // Курьер Юнеско.- 1985.- март.- С. 28-31
20. Антонович В. Про козацькі часи в Україні. - К., 1991.
21. Апанович О.М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. - К., 1969.
22. Археологія та стародавня історія України. - К., 1992.
23. Архівознавство. - К., 1998.
24. Балязин В. Самодержцы. Т. 1. - М., 1999.
25. Бантыш-Каменский Д. Н. История Малой России. - К., 1993.
26. Борисенко В.Й. Курс української історії. З найдавніших часів до XX століття. - К., 1998.
27. Бойко О. Історія України. Запитання і відповіді. - К., 1997.
28. Бойко М.К. Євстратов В.О. Нариси з історії Чернігівщини. - Чернігів, 1997.
29. Боплан Гійом Левассер де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн. - К., 1990.
30. Валишевский К. Вокруг трона. - М., 1990.
31. Валишевский К. Преемники Петра. - М., 1990.
32. Валишевский К. Дочь Петра Великого. - М., 1991.
33. Введенський А., Дядиченко В., Стрельський В. Допоміжні історичні дисципліни. - К., 1963.
34. Величко Самійло. Літопис. - Т. 1-2. - К., 1991.
35. Вернадский Г.В. Монголы и Русь. - Тверь, 1996.
36. Восточнославянская ономастика. - М., 1972.
37. Волк-Карачевский В.В. Борьба Польши с козачеством во второй половине XVII - начале XVIII в. - К., 1899.

38. Гетьмани України. Історичні портрети. - К., 1991.
39. Горленко В.Ф. Нариси з історії української етнографії та російсько - українських етнографічних зв'язків. - К., 1984.
40. Горобець В. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини XVII - першої чверті XVIII ст. - К., 1995.
41. Грушевський М. Ілюстрована історія України. -К., 1990.
42. Грушевский М.С. Очерки истории украинского народа. - К., 1990.
43. Гумилев Л.Н. Древняя Русь и Великая Степь. - М., 1990.
44. Гумилев Л.Н. От Руси к России. - М., 1993.
45. Довідка про роботу музеїв Української РСР 1979 р. - К., 1980.
46. Дорошенко Д. Нарис історії України, т. 1-2. - К., 1992.
47. Древняя Русь. Хроника неправильного завтра. - М., 1996.
48. Довідник з історії України. - Т. 1-2. - К., 1993-1995.
49. Ефименко А.Я. История украинского народа. - К., 1990.
50. Ёсипов Г. Путешествие императрицы Екатерины II в Южную Россию в 1787. // Киевская старина. - 1890. - № 11.
51. Заборовский Л.В. Великое княжество Литовское и Россия во время польского потопа. Документы, исследования. - М., 1994.
52. Залепин Д. К. Восточнославянская этнография. — М., 1991.
53. З української старовини. Альбом. - К., 1991.
54. Иловайский Д. Собиратели Руси. - М., 1996.
55. Іванченко Л. Історія без міфів. - К., 1996.
56. Історичний календар Чернігівщини. - К., 1997.
57. Історичні постаті України. - Одеса, 1993.
58. Ісаєвич Я. Бойові прапори козацького війська (сер. XVII ст.) // Український історичний журнал. - 1963. - № 1.
59. Когут Зенон. Російський централізм і українська автономія (Ліквідація Гетьманщини 1760-1830). - К., 1996.
60. Костомаров Н. Богдан Хмельницький. - М., 1994.
61. Костомаров Н. Казаки. - М., 1995.
62. Кривошея В.В. Українська казацька старшина. Ч. I. - К., 1997.
63. Літопис Галицького полковника Григорія Грабянки. - К., 1992.
64. Малий словник історії України. - К., 1997.
65. Маслов С.И. Материалы из архива "Нежинских греческих братства и магистрата". Вып. 1. - Нежин, 1908.
66. Уривалкін О.М. Сторінки історії Ніжинщини. З найдавніших часів до середини XVII століття. - Ніжин, 1998.
67. Уривалкін О. Забуті сторінки історії Лівобережної України. - Ніжин, 2000.
68. Уривалкін О. Загадки історії. Лівобережна Україна та Ніжинський полк з середини XVII до кінця XVIII століття. - К., 2001.
69. Уривалкін О. Історичне краєзнавство. - Ніжин, 2002.
70. Уривалкін О.М. Чернігово-Сіверські землі під владою Великого князівства Литовського та Москви // Література та культура Полісся. - Ніжин, 2002. - Вип. 17.
71. Уривалкін О. Нарис історії України (середина XIII - середина XVIIст.)-Ніжин, 2003.
72. Уривалкін О.М., Кресан А.О. Чернігово-Сіверська земля XVI - початку XVIIст.: проблеми порубіжжя // Література та культура Полісся. Вип. 20. - Ніжин, 2003.
73. Уривалкін О., Конончук І.М. Історія України від стародавніх часів до XXI століття. - Ніжин, 2003.
74. Уривалкін О.М. Історія України. - К., 2005.
75. Ніжин і Ніжинщина у XVIII столітті. Історико-краєзнавчі матеріали. - Ніжин, 1997.
76. Саплина Е.В., Саплина А.И. Путешествие в историю. - М., 1995.
77. Самійленко Г.В. Краєзнавство. - Ніжин, 2001.

78. Самойленко Г.В., Самойленко С.Г. Нариси культури Ніжина. Забудова міста та архітектурні пам'ятки XVII-XX ст. - Ніжин, 1998.
79. Сердюк Л. Біля джерел архівної спарви на Придесенні // Сіверянський літопис. - 2000 - № 1
80. Сіментов К.Ф., Яцура М.Г. Краєзнавчі матеріали з історії Чернігівщини. - К., 1968.
81. Скрипник Г. Етнографічні музеї України. - К., 1989.
82. Толочко П.П. Історичні портрети із історії давньоруської і європейської політики X-XII ст. - К., 1990.

Допоміжна література

83. Матяш І. Чернігівський історико-архівний гурток та його роль у становленні системи архівної освіти в Україні // Сіверянський літопис. - 1999. - № 1.
84. Мироненко О.М., Римаренко Ю.І., Усенко І.Б., Чехович В.Л. Українське Державотворення. Словник-довідник. - К., 1997.
85. Мицик Ю.А. З джерел до історії Визвольної війни українського народу середини XVII ст. - Дніпропетровськ, 1994.
86. Мицик Ю. З нових документів про національно-визвольну війну українського народу (1648-1658) // Сіверянський літопис. - 1998. - № 6.
87. Мицик Ю. З документів українських гетьманів та полковників доби руїни // Сіверянський літопис. - 1999. - № 3.
88. Мордвінцев В., Харишин М. Київська митрополія за часів Визвольної війни // Київська старовина. - 1994. - № 4.
89. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства. - К., 1996.
90. Морозов О. Гетьманські універсали з архіву Ніжинської полкової канцелярії та міського магістру // Київська старовина. - 1995. - № 2.
91. Морозов О.С. Ніжинський протопіп Максим Филімонович. - Ніжин, 2000.
92. Національні процеси в Україні. Історія і сучасність. Документи і матеріали. - Т. 1. - К., 1997.
93. Нежинских купцов и мещан прошение (из бумаг Лазаревского) // Киевская старина. - 1902. - № 7-8.
94. Пономарьов А. Українська етнографія. - К., 1994.
95. Русина О. Україна під татарами і Литвою. - К., 1999.
96. Семар Г.М. Семь раз отмерь. Среди монет, мер и весов. - М., 1992.
97. Січенський В. Чужинці про Украшу. - К., 1992.
98. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет. - К., 1993.
99. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея. Проблеми формування, еволюції, реалізації. - К., 1997.
100. Толочко П. Володимир Святий. Ярослав Мудрий. - К., 1996.
101. Толочко П.П. Киевская Русь. - К., 1996.
102. Українська минувшина. - К., 1993.
103. Україна і Польща в період феодалізму (Збірник наукових праць). - К., 1991.
104. Україна в Центрально-Східній Європі, - К., 2002.
105. Хроника Б.Ховца. - Минск, 1994.
106. Хрестоматія з історії України. - К., 1996.
107. Хрестоматія по истории России. - Т. 2. - М., 1995.
108. Чернігівщина земля козацька. - К., 1999.
109. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. - К., 1990.
110. Чернігівщина краєзнавча. - К., 2005.
111. Шевальє П. Історія війни козаків проти Польщі. - К., 1993.
112. Шерер Жан Бенуа. Літопис Малоросії або історія козаків - запорожців та козаків України, або Малоросії. - К., 1994.

113. Шульга И.С. Развитие торговли на Левобережной Украине во второй половине XVIII в. / Вопросы генезиса капитализма в России. - М., МГУ, 1960.
114. Эйдельман НЯ. Твой 18-й век. - М., 1991.
115. Эйдельман НЯ. Грань веков. - М., 1982.
116. Яковенко Н. Нариси історії України: з найдавніших часів до кінця XVIII ст.-К., 1997.
117. Янко М. Гомін землі. Загадки топоніміки. - К., 2000.

12. Інформаційні ресурси

ІНТЕРНЕТ

1. <http://www.archives.gov.ua/>
2. <http://www.nbu.gov.ua/>
3. <http://www.history.org.ua>
4. <http://www.istpravda.com.ua/>
5. <http://cdvr.org.ua/>
6. <http://historians.in.ua>
7. <http://istgeography.moy.su/>
8. <http://www.uamoderna.com/konfseminary>